

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен “доктор”

Автор на дисертационния труд: Иванка Славчова Сакарева, докторант към катедра “Германистика и романистика”, Югозападен университет “Неофит Рилски”, Благоевград, област 2 „Хуманитарни науки“, професионално направление 2.1 „Филология“, научна специалност „Общо и сравнително езиковедие“, учебна дисциплина „Английски език“

Рецензент: проф. д-р Дияна Янкова, департамент “Англицистика”, Нов български университет, София

Биографична справка:

Иванка Сакарева има придобита бакалавърска степен по Приложна лингвистика с английски и немски език и магистърска степен по Английска филология от ЮЗУ „Неофит Рилски“. Работила е като преводач, учител по английски и немски език, и хоноруван асистент в ЮЗУ „Неофит Рилски“. От 2006 г. е заклет преводач по английски и немски език, вписан към МВнР, и щатен асистент в Катедрата по чужди езици към Филологическия факултет, където преподава специализиран, устен и писмен превод. Вписана е като съдебен преводач в Благоевградския съдебен район, ангажирана главно с устни и писмени преводи в съдилища, в нотариални и адвокатски кантори, и прокуратури. Преводач е и към Посолството на Великобритания за Благоевградския регион. Също така превежда книги, издадени от Световната здравна организация, както и други монографии по различни международни проекти и програми, като напр. ДАФНЕ. Освен като преводач и преподавател тя има сертификати по статистика, управление на проекти, дистанционно обучение и др. Също така е ментор на студенти по национална програма за преводачи към МОН.

Публикации по темата:

И. Сакарева представя 9 статии по темата, 8 публикувани в България и една в чужбина, като 3 от тях са на български език, а останалите 6 - на английски език (1 в съавторство). Преобладаващата част от статиите – 5 на брой, са по темата на дисертацията, като някои са насочени към различни по-обща аспекти на превода на правни текстове, а други изследват по-специфични проблеми при превода на конкретни правни документи.

Авторефератът отразява вярно структурата и съдържанието на дисертационния труд и включва подробна справка за приносите на работата.

Актуалност на дисертационния труд: Дисертационният труд на Иванка Сакарева - с обем от 156 стр., две глави, списък с ползвана литература и приложения – е посветен на изследване на една изключително важна тема, свързана с превода от български на английски на правни документи и по-конкретно на нотариални актове, пълномощни и декларации. Мотивацията на избор на темата се обосновава с факта, че тези три типа документи са най-често превежданите, особено през последните десет години от присъединяването на България към ЕС. Да се изследват проблемите при превод на тези конкретни правни текстове представлява изключително актуален проблем в областта на правната терминология поради все още многобройните нерешени въпроси, свързани с предаването на правни понятия и институции от един език на друг. Доколкото ми е известно, не е правено съпоставително българо-английско изследване на техниките при превод на този тип правна терминология. Резултатите от такова изследване са от особено приложение в обучението по чужд език и при превода на правни текстове. Следователно, изборът на тема е определен от актуалността на разглежданата проблематика в теоретичен и практически аспект, както и от липсата на подобно задълбочено съпоставително английско-българско изследване.

Запознатост с анализирания научен проблем и преглед на литературата:

Докторантката представя задълбочено изследване на научната проблематика, написано на английски език. Анализът на научната литература несъмнено показва, че И. Сакарева е добре запозната с изследваната материя. Тя прави обстоен преглед на актуалната литература, като показва добро познаване на проблема. Похвално е, че са цитирани и малкото български учени, които работят в тази област.

Съответствие между цели и задачи и избраната методика на изследване: Целта на дисертацията е да се изследват от една страна специфичните характеристики на правния жанр на нотариални актове, пълномощни и декларации, а от друга - приликите и разликите при превода на тези документи от български на английски език, като се анализират конкретни преводи на такива документи и се обсъдят начините за преодоляване на проблемите и несъответствията при превода. За постигане на целите на интердисциплинарното съпоставително изследване И. Сакарева избира за работен модел концентуалния анализ на приликите и разликите в понятията в двете правни системи, като използва когнитивна рамка при разглеждането на промяната в значението в условията на двата различни в културен аспект контекста.

Във Втора глава се разглеждат особеностите на юридическия английски език и подходите към превод на такъв вид текст. Тук се описват и спецификите и различията в българската и английската правни системи. В следващата Трета глава се посочват някои от терминологичните и структурни трудности при превода на нотариални актове, пълномощни и декларации. Чрез семантичен и сравнителен анализ на преводните варианти на термините от споменатите документите умело се извеждат заключения за избор на стратегии при откриване на най-подходящите преводни еквиваленти, базирани както на многогодишната преводаческа практика на И. Сакарева, така и на тълковни и юридически речници.

Корпусът на съпоставителното изследване се състои от нотариални актове, пълномощни и декларации – общо 150 текста, преведени от български на английски от студенти, специалност "Приложна лингвистика" и "Английска филология" в ЮЗУ „Неофит Рилски“, като са изследвани преводите на 273 термина. Изборът на корпус е определен от високата честотност на превод на тези видове правни документи и поради липсата на унифицирана преводна терминология при тях.

Поставените цели и задачи са напълно постигнати и правилно обосновани в резултат от използваната методика за изследване.

Научни и научноприложни приноси на дисертационния труд: Дисертацията съдържа както научни, така и научноприложни резултати, които представляват

оригинален принос в областта на специализираната терминология. Концептуалните, структурните и функционалните аспекти на правните термини в съпоставителен аспект представляват подходящ обект на научно изследване.

В резултат на изследването Иванка Сакарева извежда съществени изводи и откроява няколко основни приноса, които могат да бъдат обособени в две направления:

1. Приноси към изследванията на специализиран дискурс и теорията на превода:

Дисертацията е първото задълбочено изследване на проблемите при превода от български на английски на текстове от областта на вещното право и първият опит за стандартизиране на преводните варианти в тази област.

Установява се, че контекстуалният анализ на термините, комбиниран със семантичен анализ на преводните варианти, приложени в интердисциплинарното изследване, са подходящи при определянето на най-точния терминологичен еквивалент между български и английски. И. Сакарева доразвива термина *приложен език*, като включва не само лингвистичното изражение на езика, но и културния и обществен контекст, без който тълкуването на езикови термини и понятията, изразени чрез тях, би било неточно и дори невъзможно.

2. Приноси към практиката на превода и обучението по специализиран език:

Определено може да се твърди, че изводите на дисертацията са важни както за преподавателската, така и за преводаческата практика, като се съотнасят към по-добро разбиране, усвояване и превеждане на термините от областта на вещното право. Те могат да бъдат заложили при съставянето на учебни материали както за студенти филолози и бъдещи преводачи, така и за студенти по право, тъй като освен езиковите, отчитат и културно-специфичните разлики между двете доста различни правни системи.

Създаденият глосар на най-често превежданите правни термини в трите типа текст – нотариални актове, пълномощни и декларации - (Приложение 1), който е резултат от изследването, представлява опит да се внесе известна систематичност в досегашния хаотичен избор на преводни еквиваленти от страна на студентите, но и не само. Разнобой при избора на преводна терминология, особено от български на английски език, се наблюдава и при преводачи с дългогодишен опит. Несъмнено това е

първа крачка към съставяне на по-разширен глосар, в който да се включат и преводни еквиваленти и от други типове текстове от областта на вещното право - или от други раздели на гражданското право. Докторантката също така посочва и насоки за бъдещи разработки, които могат да бъдат продължение на разработената от нея тема.

Следователно дисертацията има определен педагогически принос, както и принос за теорията и практиката на превода.

Лични впечатления: Като научен ръководител на И. Сакарева съм свидетел на нейното развитие през последните няколко години, което определено заслужава похвала. Старателно и методично, с ентузиазъм и трудолюбие, в процеса на работа над дисертацията си, докторантката се оформи като добър практик и изследовател. С охота приема конструктивна критика и винаги е готова да изслуша и друго мнение – качество, без което е невъзможно израстването на един учен. Друг аспект, който е от особено значение за научната кариера е комбинирането на теорията с практиката – процес, който при И. Сакарева е валиден напълно: затварянето на цикъла практика – преподаване – наука. Надявам се докторантката да продължи със същия плам и по-нататъшните си изследвания, които са изключително необходими както за преводаческата, така и за преподавателската практика.

Препоръки и критични бележки: При бъдещо публикуване на дисертацията е препоръчително да се наблегне върху приносите на резултатите от изследването за преподаването и превода на специализиран език.

Също така, за продължаване на изследването на проблемите при превод на правна терминология в официални документи ще бъде уместно да се разработят и включат въпросници, които да отразят отношението на преводачите, техниките, които използват, и трудностите, пред които са се изправили, както и техниките за тяхното преодоляване. По този начин ще се надгради настоящото изследване и ще се добие по-добро описание и следователно разбиране на проблемите при превода на този специфичен и културно обоснован тип лексика.

Трябва да се избягва и употребата на неспециализирани термини като ‚имотно право‘ а да се използва правилното ‚вещно право‘. Това, разбира се е проблем, пред който всеки учен, който работи в интердисциплинарна сфера, е изправен – все пак повечето сме основни специалисти в една област на познанието, в случая филолози.

Заключение: Всички препоръки имат за цел да допринесат за оформянето на по-добър текст и анализ и в никакъв случай не омаловажават труда на докторанта при обработката на изследвания материал и постигнатите резултати. Давам висока оценка на научноизследователската дейност на докторанта и смятам, че разработката е много сериозен, значим труд, който определено има качества на завършена дисертация и отговаря напълно на изискванията за чл. 27 от ППЗРАСРБ. Убедено давам своята **положителна оценка** за дисертационния труд на Иванка Сакарева и предлагам на научното жури да гласува за присъждане на образователната и научна степен “доктор”.

10.08.2017 г.

проф. д-р Дияна Янкова

Департамент “Англицистика”
Нов български университет